

Stinkende kamille: Pirelli*-pionier

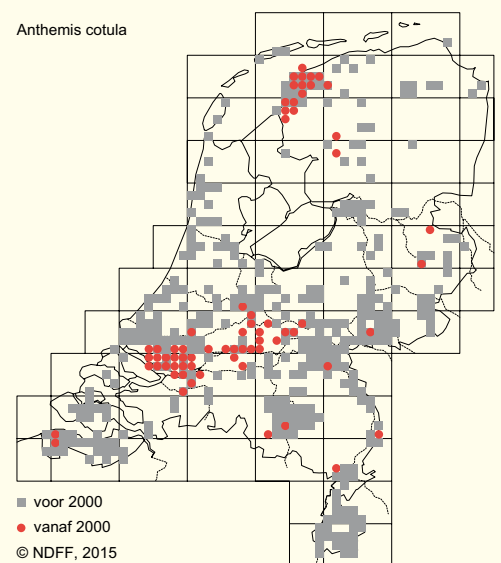
Stinkende kamille is een bedreigde soort uit het geslacht Schubkamille (*Anthemis*). De afgelopen decennia is Stinkende kamille zeer sterk achteruit gegaan. Oorspronkelijk kwam de plant in Nederland verspreid voor op de zwaardere gronden. Tegenwoordig lijkt ze op veel oude vindplaatsen verdwenen. Het Friese zeekleigebied en de Hoekse Waard vormen de meest recente bolwerken. Een gerichte zoektocht in West Zeeuws-Vlaanderen leverde afgelopen zomer op één dag vele tientallen nieuwe groeiplaatsen op.

Mijn eerste ontmoeting met Stinkende kamille (*Anthemis cotula*) in Zeeland stamt uit de vroege herfst van 2007. Op een half verharde dijk vond ik destijds meer dan 70 bloeiende exemplaren. De planten groeiden direct langs de rand van de weg. Tussen de planten waren de sporen van uitwijkend landbouwverkeer nog duidelijk herkenbaar.

In de daarop volgende jaren zijn

de ontmoetingen met Stinkende kamille uiterst schaars en betreft het zelden meer dan één of twee exemplaren, tot het afgelopen jaar. Het begon allemaal in juli. Bij het strepen in een agrarisch hok bij Oostburg stuit ik op een bietendam. Dat is een brede dam langs een akker waar na de oogst de suikerbieten tijdelijk worden opgeslagen voordat ze naar de fabriek gaan. Wat daarna achterblijft is een grotendeels kaal en kapot gereden dam. Zoals te verwachten zijn deze ruderele plekken een ideaal milieu voor kamilles. Dat is hier niet anders. Een groot deel van de dam gaat schuil onder een witte waas van bloeiende kamille. Naast de wat onopvallende Schijfkamille zijn de kaal gereden plekken vooral begroeid met Echte en Reuke-loze kamille. Wat meteen opvalt, is dat tussen al dit "gewone" kamillegeweld er ook nog opvallend lichter gekleurde exemplaren staan, niet donkergroen, maar eerder een grijsachtig groen. Ook de bladslippen zijn wat breder, minder draadvormig. Het beeld van eerdere waarnemingen verschijnt me helder voor de geest. Dit moet Stinkende kamille zijn. Voor de bevestiging kneus ik een stukje blad voor de kenmerkende geur. Het bittere aroma geeft de doorslag. Ik tel in totaal 196 exemplaren.

Een maand later is het opnieuw raak. Wederom op een kapot gereden bietendam tref ik een veertigtal exemplaren Stinkende kamille aan in een zee van Reuke-

De landelijke verspreiding van Stinkende kamille in 5x5 kilometer-hokken, voor en na 2000.

loze kamille. Als ik even later, nog geen tweehonderd meter verder, op een afrit naar een akker nog meer Stinkende kamille ontdek ontstaat er een soort patroon in mijn hoofd: dammen, bietendammen en randen van onverharde wegen. Het zijn alle drie biotopen die zich laten kenmerken door een sterk verdicht en verstoord bodemmilieu, die bovendien bij aanvang van het groeiseizoen grotendeels onbegroeid zijn. Het zijn handvatten waarmee ik aan de slag kan. Ik besluit mijn voorlopige theorie aan de praktijk te toetsen en start een gerichte zoektocht naar Stinkende kamille in enkele polders in West Zeeuws-Vlaanderen. Dit levert op één dag vele tientallen nieuwe groeiplaatsen op, negen nieuwe kilometerhokken kunnen op de kaart worden bijgeschreven. Vooral

Bietendam najaar 2014, kiembed voor de Stinkende kamille in Zeeuw-Vlaanderen. Onder: Pirelli banden als verspreidingsvector voor zaden.

in het spoor van de boer

in de Strijdersgatpolder staat de plant wijd verbreid. De groeiplaatsen liggen die dag bijna voor het oprapen. Stinkende kamille lijkt alles behalve bedreigd. Het is eerder Stinkende kamille bedriegt, een meestervervalser die zich met succes aan het oog onttrekt tussen de andere kamilles. Dat laatste bleek de dagen erna toch erg tegen te vallen. Geen enkele Stinkende kamille liet zich nog betrappen.

De zoektocht levert ook inzicht op in het biotoop en de strategie van de plant. De groeiplaatsen variëren van dammen, randen van een bietenperceel, de kop van een tarwestoppel, de kop van een veld met Teunisbloem, een kaal getrappt hoekje in een weiland, het spoor van een aarden weg en half verharde dijkwegen. Alle locaties bevestigen stuk voor stuk de theorie van verdichting en verstoring. Het zijn plaatsen waar de zware landbouwmachines hun sporen hebben nagelaten. Hetzelfde landbouwverkeer lijkt ook een rol te spelen in de verspreiding van het zaad. Langs een aantal doorgaande wegen staan kleine bloeiende polletjes Stinkende kamille in zeer ruim verband direct langs de weg. Vermoedelijk is de vette klei, met zaad, bij het

Boven: Groeiplaats van Stinkende kamille op bietenland, met andere kamilles op de achtergrond.
Links: Detail bloeiwijze.

rubber en belanden in de rand van de berm. Uitwijkend verkeer drukt vervolgens de losse kluiten stevig aan waardoor er in regenrijke perioden tijdelijk plasjes blijven staan en zie hier, het kiembedje voor de Stinkende kamille is gespreid.

Tekst en beeld: Awie de Zwart
(azwart01@hetnet.nl)

* Pirelli produceert onder andere tractorbanden.

verlaten van de akker tussen de kammen van de banden blijven kleven. Eenmaal op de weg, als de tractor flink versnelt, komen de hompen klei geleidelijk los van het

Tabel voor het onderscheiden van Stinkende kamille van andere kamilles.

Kenmerk	Stinkende kamille <i>Anthemis cotula</i>	Valse kamille <i>Anthemis arvensis</i>	Echte kamille <i>Matricaria chamomilla</i>	Reukloze kamille <i>Tripleurospermum maritimum</i>
Stroschubben op bloemhoofdjesbodem	Lijn- tot priemvormig, ontbrekend tussen de buitenste bloemen	Lancetvormig, ook tussen de buitenste bloemen	Afwezig	Afwezig
Vorm bloemhoofdjesbodem	Kegelvormig verlengd	Halfbolvormig, na de bloei niet verlengd	Kegelvormig verlengd	Halfbolvormig, na de bloei niet verlengd
Bloemhoofdjesbodem	Met merg gevuld #	Met merg gevuld #	Hol	Met merg gevuld#
Aantal ribben op nootje	10 ribben, met knobbels	10 ribben, glad	4 of 5 zwakke ribben	3 forse ribben
Vorm bladslippen	Afgeplat	Afgeplat	Rolrond, draadvormig	Rolrond, draadvormig
Geur	Sterk (onaangenaam)	Zwak (niet uitgesproken)	Sterk (aangenaam, zoetig)	Zwak (niet uitgesproken)

Minder betrouwbaar kenmerk: het merg kan door rupsen & larven worden uitgevreten waardoor de bloemhoofdjesbodem hol lijkt.